

De Aziatische hoornaar in Nederland

Tekst Caroline van der Laan

De Aziatische hoornaar rukt op in Nederland. Sinds het eerste nest in Zeeland in 2017 heeft de soort zich over de zuidelijke helft van Nederland verspreid. De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot die het op honingbijen heeft voorzien. Voor mensen is de soort ongevaarlijk. De soort wordt actief bestreden; nesten worden opgespoord en vernietigd. Daarom is het belangrijk om het te melden als u een Aziatische hoornaar ziet.

Kenmerken

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) is een grote, sociale papierwesp net als de Europese hoornaar (*Vespa crabro*). De Aziatische hoornaar is groter dan een limonadewesp (gewone wesp, *Vespula vulgaris*), maar kleiner dan de Europese hoornaar (tabel 1). De hoornaars lijken verder op elkaar, maar de Aziatische is donkerder met een zwart borststuk, waar de Europese roodzwart is.

Net als andere papierwespen maken hoornaars grote nesten van vermalen houtvezels, waarin één koningin leeft met haar werksters. Aan het eind van de zomer worden mannetjes en nieuwe koninginnen geboren. De jonge koninginnen laten zich bevruchten en zoeken een plekje om te overwinteren. De werksters en mannetjes sterven voor de winter en het oude nest blijft leeg achter (Slikboer, 2019). Europese hoornaars maken hun nest in holtes, zoals een holle boom. Aziatische hoornaars bouwen twee nesten per seizoen. In het voorjaar bouwt de koningin een klein, primair nest. Soms kaapt ze daarvoor een mezenestkast. Als het volk uit het nest groeit, bouwen de werksters een nieuw nest, vaak hoog in een boom. Dat nest is meestal

40-60 cm in doorsnede; de grootste zijn 80-100 cm in doorsnede (Smit et al., 2018).

Bijeneters

De werksters vangen insecten als eiwitten voor de larven. Een nest van 5.000 gewone wespen vangt dagelijks zo'n 80.000 vliegen en muggen, maar hoornaars kunnen ook grotere prooien aan. De Aziatische hoornaar jaagt graag op honingbijen. Hoornaarwerksters hangen voor de bijenkast te wachten tot ze een werksterbij uit de lucht kunnen plukken. Met hun krachtige kaken knippen ze een gevangen bij in stukken en het vlees brengen ze naar het wespennest om aan de larven te voeren.

Vanwege haar voorkeur voor honingbijen is de Aziatische hoornaar een ongewenste vreemdeling in Europa. Ze staat sinds augustus 2016 op de Unielijst van invasieve exoten. Dat betekent dat landen in de Europese Unie verplicht zijn om populaties van de soort op te sporen en te vernietigen, zodat verspreiding en schade zoveel mogelijk worden voorkomen. Een gezond bijenvolk kan gelukkig wel tegen een stootje. Voor de mens zelf is de wesp niet gevaarlijk, behalve als iemand allergisch is. De hoornaar komt niet op zoetigheid af zoals de limonadewespen. Ze zal zich wel verdedigen als ze zich bedreigd voelt, maar een steek van een hoornaar is niet pijnlijker dan een steek van een andere wesp (Smit et al., 2018).

Verspreiding

Zoals de naam aangeeft, komt de Aziatische hoornaar oorspronkelijk uit Zuidoost-Azië. In 2004 werd de soort voor het eerst in Frankrijk gevonden.

Het primaire nest van de Aziatische hoornaar. Foto Filipe Gil

Een overwinterende koningin is waarschijnlijk in een container met aardewerk vanuit China naar Bordeaux in Frankrijk vervoerd. Een koningin kan 30 à 40 km per dag overbruggen en kan dus op grote afstand van het moedernest een nieuwe volk vormen. Het klimaat van de meeste Europese landen is geschikt voor de soort en het lijkt een kwestie van tijd voordat de Aziatische hoornaar in heel Europa gevestigd is. Vanuit Frankrijk heeft de soort zich in ieder geval al verspreid naar Spanje (2010), Portugal (2012), Italië (2012), Duitsland (2014), Engeland (2016), België (2016), Zwitserland (2017) en Nederland (2017) (Smit et al., 2018).

De Aziatische hoornaar is de afgelopen jaren op steeds meer plekken in Nederland waargenomen (figuur 1). Het gaat hier in de meeste gevallen om individuen en niet om nesten. Het eerste nest in Nederland is in 2017 in Dreischor (Zeeland) gevonden en vernietigd. In 2018 zijn nesten in de gemeenten Sluis (Zeeland) en in Spijkenisse (Zuid-Holland) vernietigd en in 2019 in Raamsdonk (Noord-Brabant) en Vlaardingingen (Zuid-Holland) (NVWA, 2020). In 2020 zijn op 26 locaties Aziatische hoornaars waargenomen. Er werden tien nesten gevonden en bestreden; op zes andere locaties zat waarschijnlijk ook een nest, maar die nesten zijn niet gevonden (NVWA, 2021).

Tabel 1. Grootte van wespinkoningin en -werkster

	Koningin	Werkster
Aziatische hoornaar (<i>Vespa velutina</i>)	30 mm	17-24 mm
Europese hoornaar (<i>Vespa crabro</i>)	35 mm	18-27 mm
Gewone wesp (<i>Vespula vulgaris</i>)	20 mm	12-17 mm

Het tweede, uiteindelijke nest van de Aziatische hoornaar.
Foto Shahjehan

Wat moet u doen?

Als u een Aziatische hoornaar meent te zien, kunt u het beste een foto maken voordat u tot actie overgaat. De Aziatische hoornaar is een ongewenste exoot, maar de Europese hoornaar is een inheemse en beschermde soort, dus u dient er zeker van te zijn dat het een Aziatische hoornaar is voordat u er een doodmept. Slechts een klein deel van de gemelde waarnemingen blijkt te kloppen, want er zijn meer wespen, bijen en zweefvliegen die op de Aziatische hoornaar lijken. Bovendien is de Aziatische hoornaar nog zeldzaam in Nederland.

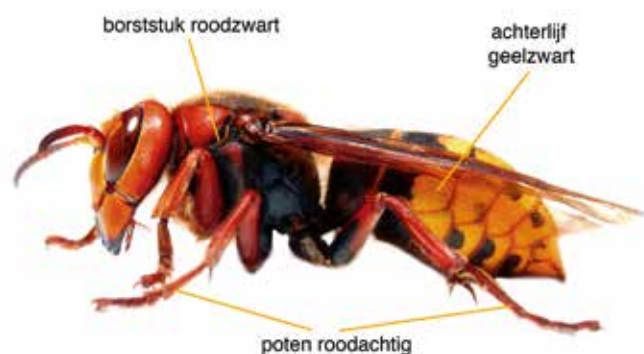
De kans is dus groot dat u wat anders ziet. Daarom heeft Bijen@wur een Identificatieblad Aziatische hoornaar gemaakt. Met dat identificatieblad kunt u de soort vaststellen. Als het inderdaad om de Aziatische hoornaar gaat, moet u de waarneming doorgeven op

www.waarneming.nl. Deskundigen van EIS Kenniscentrum Insecten controleren de waarneming en waarschuwen zonnodig de juiste instanties. Die zorgen ervoor dat het nest wordt opgespoord en vernietigd. ♦

Handige links

Meer informatie over de Aziatische hoornaar vindt u op de volgende websites:

- EIS, bit.do/fQyuu
- Waarneming.nl, bit.do/fQyup
- Bijen@wur, bit.do/fQyum

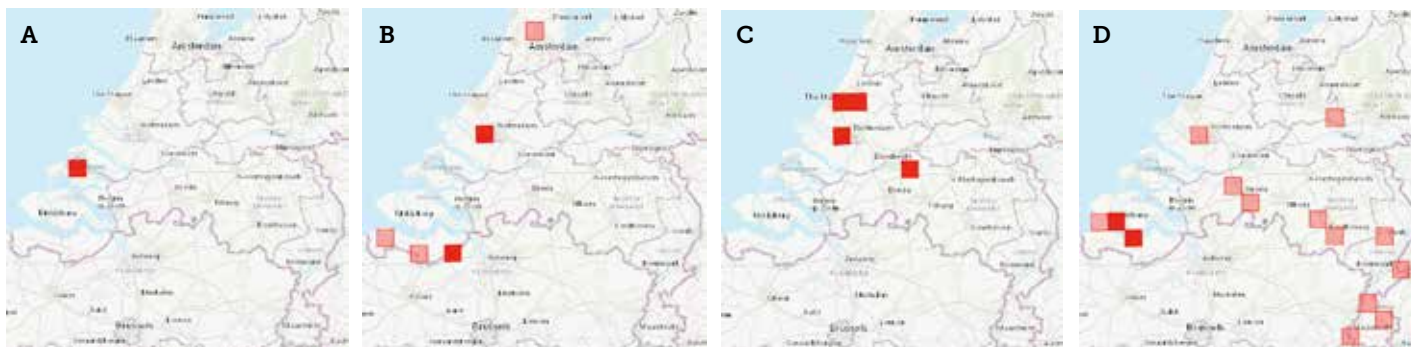

Europese hoornaar (*Vespa crabro*)

Foto boven: Brais Seara. Foto onder: Foto Kletr

Literatuurlijst zie aanvullingen op de NBV-site: bit.do/aanvullingen-bijenhouden

Figuur 1. Goedgekeurde waarnemingen van de Aziatische hoornaar in Nederland. A. 2017: 14 waarnemingen in 1 gemeente, 1 nest vernietigd; B. 2018: 24 waarnemingen in 6 gemeenten; 2 nesten vernietigd; C. 2019: 17 waarnemingen in 4 gemeenten; 2 nesten vernietigd; D. 2020: 200 waarnemingen in 19 gemeenten; 10 nesten vernietigd. Bron: waarneming.nl, 2021